

Δεσποινίς Φώφη Α. Βλάχου

Η ΓΙΑΓΙΑ

ΠΕΡΕΥ τὰ ἐγγόνια σὴν πρωτο-
χρονιά τῆς ἔβαλαν δόντια τῆς
γιαγιᾶς καὶ λάμπουν τώρα ὁλόα-
σπρα μέσα ἀπ' τὰ ζαρωμένα, ξε-
φλουδισμένα ἄχρωμα χεῖλη.

Μὰ τὰ σδυσμένα μάτια τῆς για-
γιᾶς δὲν καλοβλέπουν τὰ ἐργόχει-
ρά της τὰ πέντε ἐγγόνια της ποὺ
τῆς τᾶφθηκε μωρά, τόσα δά, ἡ μα-
καρίτισσα ἡ μονάκριβή της κόρη

ποὺ τὴν ἔθαψε εἰκοσιπέντε χρονῶν καὶ τὴν ἔ-
κλαψαν ὅλα τὰ Θεραπειά. Τὴν ἔκλαψαν καὶ τὴ
ξέχασαν οἱ συγγενεῖς καὶ φίλοι. Τὴν ἔκλαψε καὶ
ἡ μανούλα της καὶ τὰ δάκρυα ἔσδυσαν τὰ μάτια
της.

Μὰ ὄχι μόνον τὰ δάκρυα, ὄχι.

Ἐκείνη κατάλαβε πῶς ἐπρεπε τὰ παιδιά νὰ
μεγαλώσουν· ἔννοιωσε τὸ παράπονο τῆς ὑστερ-
νῆς ματιᾶς τῆς κόρης της, τὸ ἔννοιωσε καὶ πῆρε
τὸ βελονάκι της σὴν ἀρχὴ μὲ ἓνα ζευγάρι
γυαλιὰ, ὕστερα μὲ δύο, δούλευε ἐκείνη τὴν μπι-
μπίλα τὴν πολυανθισμένην, ποὺ οἱ ξένοι, ποὺ
ἔρχονταν νὰ περάσουν τὸ καλοκαίρι στὰ Θερα-
πειὰ τὴν ἔβλεπαν κ' ἔλεγαν πῶς κ' αὐτὴ ἡ ἐρ-
γασία εἶνε στάληθια ἓνα ἀπ' τὰ θαύματα τοῦ
Βόσπορου.

Γιατὶ στὸ Βόσπορο περισσότερο ἐργάζονται
αὐτὸ τὸ ξακουστὸ ἐργόχειρο, ποὺ πολλαῖς ἐργά-
στριας δόξασε, μὰ καὶ ποὺ δὲν καλλιτέρευσε τὴν
τύχη τους.

Ὅπως σ' ὅλα τὰ χαμόσπιντα καὶ στῆς γαγιᾶς
τὸ σπῆτι βλέπει κανεὶς μετὰλλια τιμητικὰ ἀπὸ
ἐκθέσεις.

Καὶ λίγο, λίγο τὰ ἀνθὰ τῆς μπιμπίλας ἔκαμαν
τὰ ἄλλα ἀνθὰ : τὰ ἐγγονάκια, καρποὺς ὥραιους.

Ὁ μεγαλειότερος ἀφοῦ ἔμαθε τὰ γράμματα στὸ
δημοτικὸ σχολεῖον ἀρχισε νὰ καλλιεργῇ τὰ λίγα
χωράφια τους καὶ μὲ τῆς φράγουλαις ποὺ ἔστελ-
νε στὰ ξένα, τῆς ἀνοικτόχρωμας Τούρκικαις
φράγουλαις τῆς στρογγυλαῖς, ἀρχισε νὰ διατηρῇ
τὸ σπῆτι καὶ ἦτον καιρὸς, γιατί ἡ γιαγιά δὲν
καλόβλεπε καὶ δὲν τᾶλεγε μὰ τῆς ἔκαμνεν πα-
ρατήρησι ἡ πελάτισδες γιὰ τὴν ἐργασία της. Καὶ
τᾶλλα ἐγγόνια ἔπερναν δεῖρά καὶ τὸ μικρὸ ποὺ
τᾶφισε ἡ μανούλα του βυζανιάρικο ἔγεινε κ'
ἐκείνο ἔξη ἑπτὰ χρονῶν ἀγόρι.

Ἐμαθε καὶ νὰ διαβάξῃ ἀργὰ ἀργὰ τὰ μεγάλα
γράμματα.

Πῶς τὴν ἀγαποῦσε τὴ γιαγιά !! πῶς τὴν ἀ-
γαποῦσαν ὅλοι. Πῶς τὴν καμάρωναν σάν ἔλεγε
παραμῦθια καὶ πῶς χαίρουνταν σάν τὴν ἔβλε-
παν νὰ τρώγῃ φουντούκια μὲ τὰ δόντια τὰ
ὁλόασπρα.

Μὰ τὸ μικρὸ εἶχε ἓνα σχέδιο καὶ δὲν ἔλεγε σὲ
κανένα τίποτε. Φύλαγε νὰ ἔλθῃ ἡ ὥρα ἡ καλὴ.

Ὅταν ἡ γιαγιά τὸν ἔπαιρνε ἀπ' τὸ χερᾶκι καὶ
ἀνέβαιναν τὸ δρόμο τοῦ Ζαρίφη γιὰ νὰ πᾶνε
στὴν κρύα βρύσι καὶ τὸν ἄφινε νὰ παίξῃ, μὲ
τὰ χαλίκια καὶ χάνουνταν καὶ γύριζε μὲ μάτια
πειὸ κόκκινα καὶ χεῖλη πειὸ ξέθωρα, ἤξευρε
πῶς πῆγαινε στὸ μνημα τῆς κόρης της νὰ
κλάψῃ.

Καὶ τὰ μάτια τῆς γιαγιᾶς σὲ κάθε τέτοια ἐπι-
σκεψί ἔσδυναν πειὸ πολύ. Ὅταν γύριεν ἀπ'
τὴν κρύα βρύσι, δὲν μπορούσε νὰ ἰδῇ τοὺς πρέ-
σινους λόφους ἢ καὶ μὲν ἡ γιαγιά. Οὔτε ὅταν
πῆγαιναν σὴν ἁγία Παρασκευὴ μπορούσε νὰ
ἰδῇ τὸ Βόσπορο καὶ τὸ βουνὸ τοῦ Ἑλλήνα ποὺ
παραφυλάγει ἐκεῖ στὸ ἀνοιγμα τῆς Μαύρης θά-
λασσας, νὰ καταπιῇ τὰ θεριὰ ποῦ προβάλλουν
ἀπ' τὸ βορρᾶ. Τίποτα ἡ γιαγιά δὲν μπορεῖ νὰ
ἰδῇ.

Καὶ ὅταν ὁ δεύτερος ἐγγονος μὲ τὴν γαλανόα-
σπρη βαρκούλα ἀφοῦ φέρνει ἀρχόντισσας στῆς

μαγεμέναις ἀκρογιαλαιῖς καὶ βλέπει τόσα καμώματα καὶ νοιώθει ἀπρεπὰ λόγια, εὐτυχῶς δὲ ξένη γλῶσσα. γιὰ τὸ ὅλα αὐτὰ εἶναι ξένα — ὅταν φέρον ἑρῶδου, βράδυ περὶ φανός τῇ γιαιγιά καὶ τὸ ἀδελφάκι του νὰ ἀναπνεύσουν τὸ μυρωμένο ἀγέρι, ἢ γιαιγιά δὲν βλέπει τὸ εὐμορφὸ ἡλιοκαμένο πρόσωπο τοῦ ἐγγονοῦ.

Καὶ τὸ μικρὸ πικραίνεται καὶ τῆς τὰ ζωγραφίζει ὅλα, μὰ ἔχει καὶ τὸ σχέδιό του

* *

Ὁ μεγάλος ἀδελφός, ὁ Μανώλης, ἀρραβωνιάσθηκε μὲ τὴν εὐχή τῆς γιαιγιάς· τῆς Ἀποκρητῆς, θὰ ἔλθῃ ἡ νύφη νὰ ξεκουράσῃ ἀπ' τὸ νοικοκυριὸ τῇ γιαιγιά.

Μιλοῦνε τ' ἀδέλφια καὶ γιὰ τὸ δῶρο τῆς νύφης, μιλοῦνε καὶ γιὰ τὸ δῶρο τῆς γιαιγιάς, μιλοῦνε καὶ γιὰ τὸ δῶρο τοῦ μικροῦ· κοντεῦει ἡ προτοχορονιά.

Ὁ μικρὸς πετιέται, μὲ μάτια ὀλόλαμπρα.

— Γιὰ τῇ γιαιγιά, ἐγὼ θὰ σὰς μιλήσω. Ἐγὼ δῶρο δὲν θέλω. Πέрсυ τῆς πῆρατε δῶρο τῆς γιαιγιάς δόντια. Φέτο... πέστε ὅτὸ μεγάλο τὸ γιαιγιά καὶ ῥωτῆστε, δὲν μποροῦνε τάχα αὐτοὶ ποῦ κάνουνε δόντια νὰ κάμουνε καὶ μάτια νὰ βλέπει ἡ γιαιγιά μου; Ἀχ! ὀλοένα σβύνουνται τὰ μάτια της. Σὲ λίγο σὰς τὸ λέγω καὶ τὸν ἥλιο δὲν θὰ τὸν βλέπῃ. Εἰμένα ὄχι φέτο, ποτὲ μὴ μοῦ κάνεταί δῶρο ἂν τὰ μάτια εἶναι ἀκριδιά· ποτέ. Καὶ ἂν οἱ γιαιγιά δὲν μποροῦν νὰ τὰ κάμουν, ὁ Θεὸς μπορεῖ νὰ τὴν πᾶτε στὴ Βαγγελίστρα· νὰ τὴν πᾶτε νὰ βλέπῃ ἡ γιαιγιά, διὰ νὰ ἰδῇ ἐμένα πὼς ἔχω τὰ χρυσὰ μαλλιά καὶ τὰ μάτια τῆς μητέρας μας, νὰ παρηγορηθῇ.

Τ' ἀδέλφια δὲν εἶπαν τίποτε Ἐμπρός τοις φτεροῦγιδε ἡ μανούλα μὲ τὰ χρυσὰ μαλλιά καὶ τὰ γαλανά μάτια.

Ἀνοίξε διγὰ διγὰ ἡ θύρα· ἔτριξε τὸ πάτωμα ἀπ' τὸ βαρὺ βῆμα τῆς γιαιγιάς. καὶ ὅαν νὰ εἶχε μάτια, ἴδια ἔτρεξε στὸ Γεωργάκι της, τὸν ἀγκάλιασε, τὸν φίλησε καὶ εἶπε.

— Μάτια μου... μάτια μου...

Πολλὰ χεῖλν τὸ λένε χαϊδευτικὰ, μ α τ ι α μ ο υ, μὰ στῆς γιαιγιάς τὰ χεῖλν ἔχουν ἄλλη σημασία. Ναί, μ α τ ι α τ η ς. Ἐκανε τὸ σταυρό της, εὐχαρίστησε τὸν Θεὸ καὶ χαροῦμενη, νέα, μεταμορφωμένη εἶπε δυνατὰ.

— Θεέ μου σ' εὐχαριστῶ.

Ὅλοι ἐκλαίαν. Ἀχ, ἀπὸ τέτοια δροσερὰ γλυκὰ δάκρυα δροσιζοῦνταν τὰ μάτια.

Οἱ κόποι τῆς γιαιγιάς καρποφόρησαν. Τὴ χαρὰ αὐτῇ, χαρὰ ἄλλου κόσμου, τῆς τὴν ἔστειλε ἡ πειθαμένη κόρη ἀπ' τὸν οὐρανόν.

Καὶ τὸ Γεωργάκι χαροῦμενο ἄρχισε νὰ φωνάζῃ.

— Οὐουουουου το βαπόρι· γιὰ τὴ Τῆνο, γιὰ τὴ Βαγγελίστρα, οὐουουου ου γιὰ τὴ Τῆνο.

Καὶ ὅλοι γελοῦσαν, ὅλοι γελοῦσαν· γέλοια ἀλθιμένα.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

XXXXXXXXXX

Η ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ *)

Μετὰ τοσαύτην καλλιτεχνικὴν δρασίαν ἐν Ἑπτανήσῳ, καιρὸς ἦτο πλέον νὰ ἐννοήσωσιν οἱ Ἑπτανήσιοι ὅτι ἡ καλλιτεχνία ἔπρεπε νὰ εἶνε ἐν ἓκ τῶν κυριωτέρων μαθημάτων διὰ τὴν καλὴν ἀνατροφὴν καὶ μόρφωσιν τῶν τέκνων, μὰ

*) Συνέχεια καὶ τέλος.

θημα ἐπωφελέστατον εἰς τε τὸν ἄνδρα καὶ εἰς τὴν γυναῖκα.

Διό, τῆς Ἑπτανήσου αἱ Κυβερνήσεις ἐφρόντιζον περὶ τῆς καλλιτεχνίας. Τῇ ὁγδόῃ Νοεμβρίου τοῦ ἔτους 1805 ἐγένοντο ἐν Κερκύρᾳ τὰ ἐγκρίνια τῆς πρώτης δημοσίας ἐλληνικῆς σχολῆς, ἐν ᾗ ἐδίδασκον περιφανεῖς ἄνδρες. Μεταξὺ τῶν καθηγητῶν ἦσαν δύο, οἵτινες ἐδίδασκον τὴν καλλιτεχνίαν, ὁ Παῦλος Προσαλέντης καθηγητῆς τῶν ὠραίων τεχνῶν, ἐπὶ μνηναίῳ μισθῷ ταλλήρων τεσσαράκοντα καὶ ὁ Γεράσιμος Πιτζαμᾶνος, καθηγητῆς τῆς πολιτικῆς ἀρχιτεκτονικῆς, ἐπὶ τῷ αὐτῷ μισθῷ. Περὶ τοῦ Κερκυραίου Προσαλέντη ἐγράψαμεν ἤδη ἐν τῇ Πανακοθήκῃ¹⁾.

Ὁ Πιτζαμᾶνος ἐγεννήθη ἐν Κεφαλληνίᾳ περὶ τὰ τέλη τοῦ ΙΗ'. αἰῶνος, ἐξεπαιδεύθη δ' ἐν Κερκύρᾳ, Ἰταλίᾳ καὶ Γαλλίᾳ ἦτο ἐξοχὸς ζωγράφος καὶ ἀνὴρ πολυμαθής. Ὁ Κοραΐς ἤθελεν αὐτὸν νὰ διδάσκῃ εἰς Χίον τὰς ὠραίας τέχνας. Ἐν Κερκύρᾳ ὁ Πιτζαμᾶνος διέπρεπεν, ἀλλὰ δυστυχῶς οἱ μεγάλοι ἄνδρες ἔχρυσιν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ἐχθροῦς, ὥστε ὁ μικρὸς πάντοτε προσπαθεῖ νὰ προσβάλῃ τὸν ἀνώτερον αὐτοῦ. Οὕτως ὁ Κεφαλλὴν ἐγκαταλείπει τὴν πρεσβύτην τοῦ Ἰονίου καὶ μεταβαίνει εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἔνθα ἐξετιμῆθη. Κατὰ τὰς πονηρὰς ἡμέρας τῆς ἐπαναστάσεως, ὁ καλλιτέχνης ἔφυγεν ἀπὸ τοῦ Τουρκικοῦ ἔδαφους καὶ μετέβη εἰς Πετροῦπολιν, ἔνθα διωρίσθη καθηγητῆς τῶν ὠραίων τεχνῶν, ἀλλ' ἡ ὑγεία του δὲν τῷ ἐπέτρεπε νὰ μείνῃ εἰς τὰ ψυχρὰ κλίματα καὶ μετέβη εἰς τὴν Ἰταλίαν. Ὁ δυστυχὴς ἦτο εθιστικὸς καὶ ἠναγκάσθη νὰ ἀφήσῃ καὶ τὴν πατρίδα τῆς καλλιτεχνίας, ἵνα εὖρῃ ἀνακούφισιν εἰς τὸ Ἰόνιον κλίμα. Ἀμα ἐβασεν εἰς Κέρκυραν, ἡ νόσος ἐδεινώθη καὶ ἀπέθανεν εἰς τὴν ἀκμὴν τῆς ἡλικίας, τεσσαράκοντα περίπου ἐτῶν.

* *

Ἡ Ἑπτανήσος Πολιτεία καταργεῖται. Οἱ Γάλλοι αὐτοκρατορικῶς εἶνε κυρίαρχοι τῆς Ἑπτανήσου καὶ τῷ 1808 ἐν Κερκύρᾳ ιδρύθη ἡ

1) Ἔτος Α' σελ. 150 — 152.

Παροράματα : Σελ., 50, στήλ. 2, στίχ. 18. ἀντί ! δεξιὰ γράψε ἀριστερά. Σελ. 82, στήλ. 1, στίχ. 27, ἀντί : banouue γράφ. baroque. Σελ. 142 στήλ. 2, στίχ. 3, ἀντί ἀνέκει γράψε δὲν ἀνέκει. Σελ. 143, στήλ. 1, στίχ. 23, ἀντί : natanae γράφ. naturae. Σελ. 173, στήλ. 1 στίχ. 1, ἀντί : φιλοσοφίας γράφ. φιλοσοφίας. Σελ. 173, στήλ. 1, στίχ. 55, ἀντί : ἄπορος, γράφ. εὐπορος. Σελ. 185, στήλ. 2, στίχ. 9 ἀντί : ἄλλη γράφ. ἄλλα. Σελ. 187, στήλ. 1, στίχ. 6—7. ἀντί : τῆς αὐτῆς δὲ γνώμης εἶνε καὶ ὁ κ. Μαυρογιάννης, γράφ. τῆς αὐτῆς δὲ γνώμης δὲν εἶνε ὁ κ. Μαυρογιάννης, ἀλλ' ἀμφιβάλλει ἂν εἶνε τοῦ Κουτούζη. Σελ. 207, στήλ. 2, στίχ. 10, ἀντί : Τύχην, γράφ. Τέχνην Σελ. 208, στήλ. 2, στίχ. 56 ἀντί Κουτούζη γράφ. Καντούνη Σελ. 209, στήλ. 1, στίχ. 50, ἀντί : ἐφιλοτέχνησεν ὁμοῦ καὶ δύο γράφ. ἐφιλοτέχνησεν ὁμοῦ ὁ Καντούνης καὶ δύο.